

## MUISTIO 26.6.2008

## ITSENÄINEN JA EPÄITSENÄINEN SÄÄTIÖ

Helsingin kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan omaisuuden tulevaan omistukseen ja hallintaan liittyen on esille noussut vaihtoehto, jossa osa ylioppilaskunnan varallisuudesta siirrettäisiin suoraan uudelle Aalto-korkeakoulun ylioppilaskunnalle ja osa sen alaisuuteen perustettavalle rahastolle, epäitsenäiselle säätiölle.

Helsingin kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta on pyytänyt esiin tuodun vaihtoehdon johdosta muistiotamme, jossa verrataan itsenäisen säätiön tai epäitsenäisen säätiön toimintaa.

Pyynnön johdosta olemme laatineet vertailevan muistion itsenäisen säätiön ja epäitsenäisen säätiön toimintaan liittyvistä keskeisimmistä eroista.

Epäitsenäisellä säätiöllä on muistiossamme tarkoitettu sellaista varallisuusmassaa, jonka joku on luovuttanut toiselle, joko luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle velvoituksella, että omaisuus tulee käyttää määrättyyn tarkoitukseen ja hoidettavaksi erillään saajan muista varoista. Epäitsenäinen säätiö ei edellytä oman organisaation luomista varallisuuden hoitoa varten. Varoja hallinnoi niiden saaja omissa nimissään, mutta varoja ei voi sekoittaa hoitajan omiin varoihin, eikä käyttää muuhun kuin määrätarkoitukseen.

Epäitsenäisestä säätiöstä ei ole olemassa lainsäädäntöä, ja oikeuskirjallisuus sekä oikeustapaukset ovat vähäisiä. Epäitsenäisen säätiön ristiriitailanteiden selvittämistä rasittaa yleisesti ottaen epävarmuus.

*Itsenäinen säätiö*

- + Itsenäinen säätiö on itsenäinen oikeushenkilö, joka voi saavuttaa nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata asioistaan.
- + Toimielimen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti säätiön puolesta tehdyistä sitoumuksista ja velvoitteista.
- + Päättäntävaltaa käyttävät säännöissä määrätyt toimielimet, joiden valintatapa on määrätty säännöissä.
- Säätiön perustaminen on jäykkä ja usein aikaa vievä prosessi.
- Päättösvallan säilyminen laajalla opiskelijaenemmistöllä sisältänee omat haasteet ja edellyttäne, että kauppatieteen opiskelijat liittyvät merkittävässä määrin KY yhdistyksen jäseneksi.

- ± Säätiön tarkoitusta on vaikea muuttaa, mikäli tarkoitus on sellainen, että sitä voitaisiin edelleen toteuttaa. Tarkoituksen muutos edellyttää viranomaisen luvan.
- ± Säätiön hallintoon ja toimintaa kohdistuvat muutokset (sääntömuutos) edellyttävät viranomaislupaa.
- ± Säätiön lakkauttamista rajoittavat säätiölain säännökset. Jos säätiöllä on varoja tai sitä ei ole perustettu määrätyn ajaksi tai määrättyjen edellytysten varaan, ei säätiö saane lakkauttamislupaa. Säätiön perustamiseen liittyy määrätty peruuttamattomuus.
- ± Toimintaan kohdistuu viranomaisvalvonta.
- ± Toimintaa ja sääntöjä rajoittavat säätiölaki, säätiöasetus sekä säätiörekisterin ohjeet ja määräykset.
- ± Säätiön perustajalla tai edunsaajalla ei liene itsenäistä kanneoikeutta säätiön toimissa tapahtuneista virheistä tai laiminlyönneistä. Perustaja ja edunsaaja voivat tehdä valvovalle viranomaiselle oikaisuvaatimuksen, joka perusteltuna aiheuttanee toimimisvelvollisuuden säätiörekisterissä. Varojen väärinkäyttö voi tulla tutkittavaksi ainakin vahingonkorvauskanteen tai rikosoikeudenkäynnin yhteydessä.

#### *Epäitsenäinen säätiö*

- + Epäitsenäinen säätiön on tarkoituksensa ja toimintatapojensa puolesta joustavampi kuin itsenäinen säätiö. Säännöt voidaan laatia vapaammin perustajan tahdon mukaisesti.
- + Tarkoitusta voidaan muuttaa, mikäli niin havaitaan välttämättömäksi.
- + Varojen hallinnointi säilyy laajalla opiskelijaenemmistöllä valitulla toimielimellä, jos varat siirretään uuden ylioppilaskunnan (omaisuuden hallinnoija) alaisuuteen.
- Epäitsenäinen säätiö ei ole itsenäinen oikeushenkilö, joka voisi omiin nimiinsä saavuttaa oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata asioistaan. (Se saattaa olla itsenäinen verosubjekti.) Esimerkiksi jos epäitsenäiselle säätiölle luovutetaan varoja, ei vastaanottajana ole epäitsenäinen säätiö vaan säätiöomaisuuden hallinnoija (ylioppilaskunta). Omaisuuuden hallinnoija hakee itselleen lainhuudon epäitsenäisen säätiön lukuun hankittuun kiinteään omaisuuteen. Epäitsenäisen säätiön puolesta oikeudenkäyntejä käy omaisuuden hallinnoija. Jne.
- Epäitsenäisen säätiön puolesta toimivat vastannevat henkilökohtaisella vastuulla tekemistään sitoumuksista ja velvoitteista kolmannelle.
- Epäitsenäisen säätiön varojen käytöstä päättää lähtökohtaisesti varojen hallinnoija. Jos epäitsenäinen rahasto perustetaan Aalto-korkeakoulun ylioppilaskunnan alaisuuteen, päättää rahaston varojen käytöstä lähtökohtaisesti ylioppilaskunnan päätösvaltaa käyttävät toimielimet. Se, että ylioppilaskunnalla voisi olla rahastoja, joilla

olisi omat päätösvaltaa käyttävät toimielimet (esim. kauppatieteen opiskelijoista koostuva hallitus), edellyttänee lainsäädännöllistä määräystä rahaston hallinnoinnista. Säännöksen lakiin saaminen lienee epävarmaa tässä vaiheessa.

- Jos epäitsenäiselle säätiölle on laadittu säännöt, sääntöjen muutosta ei sääntele erityislaki tai -asetus. Sääntöjen muutos ei vaadi viranomaisen lupaa. Sääntöjen muutosta rajoittanee lähinnä moraaliset velvoitteet toteuttaa alkuperäistä perustajan tahtotilaa. Kuinka paljon moraaliset velvoitteet saisivat oikeussuojaa, lienee kyseenalaista ja tulkinnanvaraista.  
Epäitsenäisen säätiön sääntöjen muutoksesta tehtävän päätöksen valitusoikeudesta (kenellä on valitusoikeus ja millä perusteella tai onko valitusoikeutta ylipäätään olemassa) säädetään lähinnä uudessa ylioppilaisissa ja -asetuksessa.
- Epäitsenäinen säätiö voitaneen lakkauttaa sääntöjen mukaisesti ja viime kädessä varojen hallinnoijan päätöksellä jopa vastoin perustajan tahtoa. Lakkauttaminen voidaan sitoa sääntöjen määräyksiin, mutta sääntöjä voidaan viimekädessä muuttaa. Varojen hallinnoijan (ylioppilaskunnan) päätöksen valituskelpoisuuteen sovellettaneen, mitä edellä on todettu sääntömuutoksen valituksesta.
- Epäitsenäisen säätiön toiminnassa tapahtuneisiin virheisiin ja laiminlyön-teihin voinevat kanneteitse tuomioistuimessa puuttua ainakin säätiön perustaja. Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa mahdollisen epäitsenäisen säätiön perustaja (KY) lakanee. Epävarmaa on, olisiko jollakin muulla taholla oikeutta nostaa kannetta käräjäoikeudessa epäitsenäisen säätiön toimissa tapahtuneista virheistä tai laiminlyönneistä.
- Jos KY:n alaisuuteen perustettaisiin epäitsenäinen säätiö, sen siirtyminen epäitsenäiseksi säätiöksi Aalto-korkeakoulun ylioppilaskunnan alaisuuteen lienee riippuvainen lainsäätäjän nimenomaisista lainsäädäntötoimista. Rahasto ei siirtyne automaattisesti uuden ylioppilaskunnan alaisuuteen epäitsenäiseksi säätiöksi, joten varojen tulevan hallinnoinnin epävarmuus lienee merkittävä, jos varat jätetään odottamaan mahdollisia lainsäädäntötoimia.
- Uuden ylioppilaskunnan piirissä olevan epäitsenäisen säätiön varojen käyttö kauppatieteen opiskelijoiden etujen ajamiseen saattaa periaatteessa vaikuttaa vähentävästi muiden ylioppilaskunnan varojen käyttöön kauppatieteen opiskelijoiden hyväksi, jollei lainsäädännössä turvata yhtäläistä oikeutta ylioppilaskunnan varoihin mahdollisista erillisrahastoista huolimatta.
- Epäitsenäisen säätiön varat tulee lähtökohtaisesti käyttää sille määrättyyn tarkoitukseen. Varojen väärinkäyttöön lienee kuitenkin vaikea päästä puuttumaan. Ulkopuolista valvojaa ei ole. Varojen väärinkäyttö saattaisi tulla tutkittavaksi esimerkiksi luottamusaseman väärinkäyttöä koskevana rikoksena (RL 36:5).



- ± Epäitsenäisen säätiön perustaminen ei sisällä samaa peruuttamattomuutta kuin itsenäisen säätiön perustaminen.
- ± Toimintaan ei kohdistune viranomaisvalvonta, jollei epäitsenäisen säätiön varojen hallinnoijaa (ylioppilaskunta) koskevasta lainsäädännöstä muuta ilmene.
- ± Toimintaa eivät rajoita erityislaki, -asetus tai erityislain pohjalta annetut viranomais määräykset.

## VAKUUDEKSI

Seppo Kemppinen  
AA, Espoo

Mikko Alakare  
AA, Helsinki

Oili Kela  
VT, Helsinki